

ENTREVISTA

Assia Djebar

Novel·lista algeriana

“El meu passat és berber”

LOURDES DOMÍNGUEZ

La novel·lista algeriana Assia Djebar està considerada una de les figures més importants de la narrativa magribina actual. Fa dos anys va rebre el prestigiós premi de la Pau, concedit pels llibreters alemanys, però fins ara cap de les seves obres s'havia traduït al català. Edicions 62 ens ofereix 'Ombra sultana' i 'Les nits d'Estrasburg', també traduïda al castellà per Alfaguara

LD. 'Ombra sultana' és la tercera obra del que vostè anomena el 'Quartet algerià'. Quina idea la va portar a escriure'l?

AD. El projecte literari va sorgir entre el 1983 i el 1984, mentre acabava d'escriure *L'amour, la fantasia*, el primer llibre que conforma el *Quartet algerià*. La idea va néixer quan vaig sentir la necessitat d'explicar en profunditat per què utilitzo el francès com a llengua d'escriptura, tot i que no és la meua llengua materna. Per donar resposta a aquesta pregunta, vaig veure que necessitava explicar en diversos frescos la història de la conquesta colonial d'Algèria. Aquest interrogant, doncs, em va animar a escriure quatre obres doblement autobiogràfiques, ja que barrejaven la meua història amb la del meu país. *L'amour, la fantasia* només responia al principi de la meua interrogació. Per tant, calia muntar una estructura novel·lesca més àmplia: per fer-ho, em vaig inspirar en l'arquitectura de les cases àrabs, que tenen un passadís, un pati al voltant del qual s'ordenen les diferents habitacions, i una terrassa. Al voltant d'aquestes tres grans parts, he escrit els tres primers llibres del quartet: *L'amour, la fantasia*, correspondria al passadís, *Ombra sultana*, al pati, i *Vaste est la prison*, a la terrassa. Tots tres són llibres polifònics, que combinen història personal i memòria col·lectiva.

LD. I què me'n diu de la quarta obra del 'Quartet algerià'?



ROBERT RAMOS

AD. És un llibre que estic escrivint des del 1995, però que encara no he acabat. A causa de la tragèdia algeriana per la qual està passant el meu país, sovint he hagut d'abandonar aquest projecte per posar-me a escriure altres títols, com ara les novel·les *Le blanc de l'Algérie* i *Oran, langue morte*, o bé l'assaig *Ces voix qui m'assiègent*. Recentment, també he deixat de banda aquest quart llibre per escriure una altra novel·la, *La femme sans sculpture*. Però cada estiu, a l'agost, en un París desert, reprenc la darrera obra del quartet. Te'n donaré el títol, perquè si en parlo em veuré obligada a tenir la paciència que necessito per fer-la. Es titularà *Les larmes de St. Augustin*, les llàgrimes de Sant Agustí.

LD. Perdoni el meu desconeixement. Però, sant Agustí què hi té a veure amb la història d'Algèria?

AD. Sant Agustí va néixer, va viure, va lluitar i va escriure a Algèria. El seu pare i la seva mare parlaven berber i ell va passar 20 anys de la seva vida lluitant, intel·lectualment i políticament (sempre mitjançant la paraula), contra els *integristes* cristians i violents de la seva època: els donatistes.

LD. Del 'Quartet algerià', *L'amour, la fantasia* i *Vaste est la prison* juxtaposen fragments autobiogràfics amb la història d'Algèria, mentre que a *Ombra sultana*, substitueix la crònica del seu país pel mite...

AD. Sí, *Ombra sultana* s'inspira en la llegenda de Schéhérazade, on pren també molta importància la seva germana, que l'ajuda en totes aquelles històries que la primera es veu obligada a explicar al sultà per salvar la vida. La meua novel·la explica la vida de dues dones àrabs, Isma i Hajila, inspirades

▶ ▶ ▶

El poder de denúncia de la paraula escrita

▶ Assia Djebar (Cherchell –una petita ciutat de la costa oest d'Algèria–, 1936) es diu en realitat Fatima-Zohra Imalyène, però des que el 1957 va escriure la seva primera novel·la, ha firmat les seves obres amb aquest pseudònim. Educada en dues cultures, l'àrab i la francesa, va començar a escriure el que ella anomena el *Quartet algerià* per intentar donar resposta a una pregunta que feia anys que li ballava pel cap: per què escrivia en la llengua del colonitzador? I així, potser per salvar un deute moral amb el seu país, Djebar va voler publicar quatre novel·les on barrejaria la seva autobiografia amb la història recent d'Algèria.

Fins ara, tres de les quatre obres que

conformen el *Quartet* ja han vist la llum: *L'amour, la fantasia* (1985), *Ombre sultana* (1987) i *Vaste est la prison* (1995). La quarta encara està "en construcció", però de moment ja en sabem el títol: *Les larmes de St. Augustin*.

Assia Djebar, que va ser la primera dona admesa en una École Normale Supérieure francesa, ha guanyat nombrosos premis. El 1997, va ser distingida amb el Yourcenar, i l'any 2000, amb el premi de la Pau que atorguen els llibreters alemanys durant la Fira de Frankfurt. Malgrat aquest reconeixement internacional, les seves novel·les més importants no es venen a Algèria i, fins ara, tampoc no existia cap traducció dels seus llibres al català. Ara ens

n'arriben dos a la vegada: *Ombra sultana* i *Les nits d'Estrasburg*, totes dues publicades per Edicions 62. A *Ombra sultana*, dues dones algerianes, Isma i Hajila, que han estat casades amb el mateix home, lluiten per la seva llibertat i per fer sentir la seva veu més enllà de l'harem. A *Les nits d'Estrasburg* (també publicada per Alfaguara), Assia Djebar explica la història d'amor entre una algeriana i un alsacià durant nou nits d'hotel en aquesta ciutat fronterera. Una vegada més, com en la majoria d'obres de l'escriptora i cineasta algeriana, els fets històrics conviuen amb les vivències particulars. És la seva manera de parlar de la situació actual a Algèria sense fer política, només amb la força de les paraules.